

PĚT LET SVOBODNÉ ŠKOLY: JAKÉ VÝSLEDKY DEMOKRACIE A SEBEŘÍZENÉHO VZDĚLÁVÁNÍ VIDÍ VÝZKUMNÍCI V EXPERIMENTÁLNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLE?

Soukromá základní škola svobodného demokratického vzdělávání, Galaktická 9, Košice, info@slobodnaskola.sk, +421 552302623 | +421 948223247

Tisková zpráva**Pět let unikátního školního experimentu a výzkumu v Košicích**

Košice, 1. září 2026 – Soukromá základní škola svobodného demokratického vzdělávání v Košicích („Svobodná škola“) si v těchto dnech připomíná pět let od svého otevření. Jako jediná škola na Slovensku v praxi experimentálně ověřuje model svobodného demokratického vzdělávání se sebeřízeným učením. Při této příležitosti zve zástupce médií, odbornou veřejnost a rodiče na Den otevřených dveří a oslavu pětiletého výročí, které se uskuteční v pátek 11. září 2026 v prostorách školy na Galaktické 9 v Košicích. Návštěvníci budou moci na vlastní oči posoudit, jak funguje škola postavená na důvěře, vědeckém výzkumu a přebírání skutečné odpovědnosti samotnými žáky.

Vědecký výzkum pod garancí univerzity

Svobodná škola není neformální volnočasová skupina, ale státem schválená a přísně monitorovaná základní škola s experimentálním ověřováním (EO), které probíhá v souladu se školským zákonem od září 2021 a do srpna 2030.

Odborným a metodologickým garantem projektu je Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitře pod přímým vedením děkana doc. PaedDr. Gábora Pintese, PhD. Na sběru, zpracování a interpretaci dat pracuje tým odborníků včetně školních psychologů, speciálních pedagogů a externích spolupracovníků. Výzkumníci průběžně sledují nejen kognitivní vývoj a znalosti dětí, ale také jejich sociálně-emocionální růst, tvořivost a adaptaci na svobodné prostředí.

Tvrdá data: Tvořivost

Pětiletý systematický sběr dat přináší první důležité vědecké důkazy o tom, jaké výsledky má model sebeřízeného vzdělávání v oblasti kognitivního a osobnostního rozvoje:

- Ve standardizovaném Torranceho figurálním testu tvořivého myšlení dosáhli žáci Svobodné školy statisticky významně vyššího souhrnného skóre ukazatelů tvůrčího potenciálu (průměr 5,76) oproti kontrolní skupině žáků z běžných základních škol (průměr 3,60), obdobně v oblasti schopnosti elaborace. To znamená schopnost do hloubky rozpracovávat nápady, vnímat neobvyklé vizuální perspektivy, bohatství fantazie a vysokou míru originality.
- Žáci z běžných škol dosáhli ve stejném časovém limitu lepších výsledků ve fluenci, tedy rychlosti generování nápadů pod tlakem (průměr 19,56 oproti 16,20), a v

kognitívnej flexibility, teda pružnosti prepínania medzi rôznymi kategóriami myšlienok (průměr 10,13 oproti 8,06).

Běžný školský systém děti systematicky trénuje k rychlé reakci na podnět pod časovým stresem. Žáci Svobodné školy v časovém stresu vykazují nižší pohotovost a pomalejší tempo, protože nejsou zvyklí vnímat čas jako regulátor svého výkonu – upřednostňují hloubku před kvantitou, což však v přísně časově ohraničených situacích představuje jejich limit.

Tvrdá data: Studijní předpoklady a kurikulární znalosti

- **Nadpředmětové dovednosti:** V letošním celostátním komerčním externím testování Komparo dosáhli naši žáci průměrných výsledků ve všeobecných studijních předpokladech (průměrný percentil 51, individuální maximum na úrovni 96. percentilu). Tato data ukazují, že svobodné prostředí bez vnějšího tlaku na výkon rozvíjí schopnost kritického myšlení, logického úsudku, řešení problémů a propojování souvislostí. Přispívá k tomu také systematická podpora zážitkového učení v přírodě a venkovním prostředí.
- Žáci běžných škol mají nárůst ve faktografických a paměťových předmětech, které vyžadují memorování specifických dat navázaných na ročníkové osnovy – u nás jsme zaznamenali nejnižší výsledek v geografii (průměrný percentil 18) a nízké skóre v biologii (průměrný percentil 24).
- Žáci z běžných škol jsou zvyklí na neustálé sumativní testování, mají rozvinutou „testovací gramotnost“ a rutinu, která žákům Svobodné školy chybí. U nich proto při neznámém formátu testu pod časovým tlakem vzniká stres a úzkost.
- Naše pozorování a kazuistiky otevřeně potvrzují, že absence povinného procvičování vede u našich dětí k deficitům v technických základech gramotnosti, pravopisu a formální úpravě textu či matematiky. Zatímco logické myšlení žáků je na vysoké úrovni, jejich písemný projev často sklouzává ke zkratkovitosti a zrcadlovým chybám.

Tvrdá data: Emoční inteligence

- Svobodné prostředí bez známek vede děti k vysoké míře upřímné sebereflexe. Když žáci Svobodné školy odpovídají na otázky týkající se jejich sebeúcty, adaptability či vztahů, jsou k sobě kritičtí, realističtí a odmítají konformitu. Uvědomují si složitost svých emocí a nemají potřebu je navenek zjednodušovat.
- Žáci z běžných škol dosáhli vyššího skóre v subjektivním pocitu stability, adaptability a vrstevnických vztahů. Pevná struktura běžné školy jim poskytuje čitelný, předvídatelný režim a stabilní sociální role, díky čemuž mají silnější pocit kontroly nad situací. Žáci z běžných škol mohou mít také tendenci hodnotit se sociálně žádoucím způsobem, očekávat vnější potvrzení a hodnocení dospělým a prezentovat věci způsobem odpovídajícím očekáváním, aby se vyhnuli zpochybňování a konfliktům.
- Život ve svobodě bez pevného vnějšího nastavení s sebou může přinášet reálnou psychickou a sociální zátěž. Pro některé žáky Svobodné školy, zejména introvertnější

či zraniteľnejší, môže byť neustále vyjednávaní o svém mieste ve smíšené skupině bez zásahu autority vyčerpávající.

- Výzkum rovněž ukázal, že žáci běžných škol disponují výrazně vyšší vytrvalostí při dokončování zadaných, nezáživných či neatraktivních povinností. Žáci Svobodné školy se spoléhají na čistý vnitřní zájem a ve chvíli, kdy aktivitu nevnímají jako smysluplnou, typicky odmítají překonávat vnitřní odpor. To pro ně představuje reálný limit v přizpůsobivosti očekávané v běžné společnosti. To koreluje se zahraničními studiemi o absolventech, které popisují dvojnásobný podíl kariéry „na volné noze“ v podnikání či umění oproti běžné populaci.

Žádná „hra na demokracii“: Žáci reálně rozhodují o zaměstnancích a rozpočtu

V denním studiu ve školním roce 2025/2026 vzorek obsahoval 50 žáků pod vedením přibližně dvojnásobného počtu dospělých než v běžných školách. Současně škola zajišťuje domácí vzdělávání pro více než 850 externích žáků z celého Slovenska.

Samospráva ve Svobodné škole je skutečným trenažérem pro život v 21. století. Škola je řízena důsledně horizontálně a staví na sociokratických principech, kde má hlas dítěte stejnou váhu jako hlas dospělého:

- **Komunitní setkání:** Během uplynulého školního roku se uskutečnilo 154 komunitních setkání. Až tři čtvrtiny těchto shromáždění (některých s účastí více než 60 osob) kompletně moderovali a řídili samotní žáci.
- **Finanční nezávislost:** Ve škole aktivně funguje 14 komisí a důležitá finanční komise v uplynulém roce přímo rozhodovala o alokaci pěticiferného rozpočtu určeného na výlety, vybavení, dopravu, vstupenky, zmrzlinu a mnoho dalších potřeb komunity. Komise disponuje vlastním bankovním účtem a pokladnou. Žáci se tak učí skutečné finanční gramotnosti, prioritizaci potřeb, plánování a odpovědnosti.
- **Řešení konfliktů:** Prostřednictvím lidskoprávní komise a sociokratického dialogu se žáci sami přímo podílejí na řešení vrstevnických konfliktů a ochraně práv jednotlivce v komunitě.

Národní uznání a mezinárodní přesah

Serióznost a inovativnost košického modelu oceňují odborné instituce doma i v zahraničí:

1. **Ministerstvo školství SR:** Svobodná škola byla úspěšně zapsána do seznamu poskytovatelů nových forem personalizované podpory škol Ministerstva školství SR, což jí umožňuje oficiálně sdílet své unikátní know-how s dalšími školami v systému.
2. **Zprávy OSN o vzdělávání:** V rámci mezinárodního projektu FutureEd byly příspěvky Svobodné školy zapracovány do tematické zprávy zvláštní zpravodajky OSN pro právo na vzdělání pro 62. zasedání Rady OSN pro lidská práva v roce 2026.
3. **Akademické konzultace:** Představitelé školy poskytují odborné konzultace Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně při tvorbě metodiky a zakládání laboratorní školy v České republice a aktivně spolupracují na mezinárodní úrovni s asociacemi a univerzitami, například s The Necessary Teacher Training College v Dánsku.

Súkromná základná škola slobodného demokratického vzdelávania Private elementary school of democratic education

Galaktická 9, 04012 Košice - www.slobodnaskola.sk - info@slobodnaskola.sk +421 948 223 247

„Svobodná škola není v první řadě o trochu větší svobodě či respektující komunikaci. Historie ukazuje, že společnost je díky právům žen či menšin pestřejší a odolnější. Naše škola stojí na důvěře a na vědecky podložené zkušenosti, že právo a rozhodnutí dítěte může mít skutečný pozitivní důsledek na jeho realitu. A o otázce, co se stane, když my dospělí začneme děti brát vážně,“ uzavírají iniciátoři projektu.

Pozvánka pro média – Program Dne otevřených dveří (11. září 2026)

Zveme novináře a redaktory, aby přišli osobně zažít prostředí, ve kterém bereme děti vážně.

Místo konání: Soukromá základní škola svobodného demokratického vzdělávání,
Galaktická 9, Košice

Datum: pátek 11. září 2026

Program pro média zahrnuje:

- Účast na skutečném komunitním setkání vedeném a moderovaném žáky.
- Prezentaci fungování žákovských komisí (finanční, lidskoprávní, bufetové).
- Prezentaci dosavadních vědeckých výsledků experimentálního ověřování.
- Prostor pro rozhovory a diskusi s ředitelem školy, psychology, průvodci (učiteli) a samotnými žáky.

Kontakt pro média, akreditace a doplňující otázky:

Ing. Juraj Mazák, Ing. Paed. IGIP – ředitel školy a statutární zástupce zřizovatele

Email: info@slobodnaskola.sk

Telefon: +421 948 223 247

Web: www.slobodnaskola.sk